

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

14. Pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Ekonomická náročnost sociálně patologických jevů v rodině

Iveta Kosíková

Neveklov 2013

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor SOČ:

14. Pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Ekonomická náročnost sociálně patologických jevů v rodině

Autor: Iveta Kosíková

Škola: Obchodní akademie Neveklov
(Školní 303, 257 56 Neveklov)

Konzultant:

Neveklov 2013

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně, použila jsem pouze podklady (literaturu, SW atd.) uvedené v příloženém seznamu a postup při zpracování a dalším nakládání s prací je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

Neveklov, 21. 3. 2013

Obsah

Úvod.....	4
1 Sociálně patologické jevy	5
1.1 Definice sociálně patologických jevů	5
2 Vymezení normality	7
2.1 Teoretická východiska pro vymezení normality	7
3 Členění sociálně patologických jevů.....	9
4 Prevence sociálně patologických jevů.....	10
4.1 Druhy prevence	10
5 Sociálně patologické jevy spojené s prostředím rodiny	11
5.1 Druhy nefunkčních rodin	11
6 Závislosti na alkoholu, tabáku, automatech.....	13
6.1 Alkoholismus.....	13
6.1.1 Typologie konzumentů alkoholu:.....	13
6.1.2 Následky užívání alkoholu	13
6.2 Nikotinismus	14
6.2.1 Typologie kuřáků:.....	14
6.2.2 Následky kouření	14
6.3 Gamblerství (patologické hráčství).....	14
6.3.1 Fáze patologického hráčství	15
6.3.2 Následky gamblerství	15
7 Dotazník	16
7.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	16
7.2 Závěr dotazníkového šetření	24
8 Přednáška na základní škole	26
8.1 Program přednášky	26
8.2 Hodnocení přednášky	27
9 Závěr.....	28
Zdroje	29
Seznam příloh	30

Úvod

Sociálně patologické jevy jsou nedílnou součástí našich životů. V dnešní době je mnoho negativních vlivů, které na nás působí. Společnost se neustále mění a vyvíjí. Tyto změny však nemusí být vždy kladné a přínosné. Problematika těchto negativních jevů je jedním z témat, kterým se dnes věnuje nejen řada odborníků, ale i veřejnost. Rychlý nárůst rizikového chování a snížená věková hranice nositelů nežádoucího chování (užívání návykových látek nebo jistý typ agresivního chování) nenechává v klidu především rodiče a pedagogy.

Tato práce se zabývá ekonomickou náročností sociálně patologických jevů. Cílem je zmapovat pomocí dotazníkového šetření oblast Benešovska v této problematice a výsledky dotazníkového šetření porovnat s informacemi sdružení MAGDALÉNA o.p.s., aby bylo zjištěno, zda jsou někteří náhodně vybraní občané také závislí na rizikových jevech i dle měřítek klientů. Úhly pohledů mohou být totiž značně rozdílné, neboť každý člověk má jiné limity. Dotazník má také pomoci tomu, aby si dotazovaní uvědomili, kolik peněz do rizikových jevů investují a co jiného by si mohli pořídit.

Součástí práce je přednáška na Základní škole v Bystřici. Jejím cílem je poučit žáky o těchto sociálně patologických jevech, o jejich ekonomické náročnosti a obohatit učební plán školy.

Pro práci jsou stanoveny následující hypotézy: 1) Najde se jen malé procento abstinentů a jen málo lidí hrajících denně na výherních automatech. 2) Bude mnoho častých kuřáků a lidí, kteří kouří příležitostně. 3) Rodinný rozpočet bude těmito jevy zatížen středně. 4) U přednášky pro žáky deváté třídy, pokud bude schválena, je očekávána pozitivní reakce od vedení školy, ale jen nízký zájem žáků, jelikož na Základní škole v Bystřici je jistý program prevence sociálně patologických jevů. Žáci jsou zřejmě přesyceni informacemi o škodlivosti kouření, alkoholu a hraní na automatech. 5) Celkově však budou pozitivně hodnoceny předané informace o ekonomické náročnosti těchto jevů.

1 Sociálně patologické jevy

1.1 Definice sociálně patologických jevů

Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, které vede k poškození zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje, a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím.¹

Některé jevy studuje řada vědních disciplín. Především sociologie, psychologie, medicína, etopedie (speciální pedagogický obor zabývající se vzděláním, výchovou a rozvojem lidí s poruchou chování) a další. Všechny disciplíny se zabírají popisem a rozбором příčin jednotlivých jevů. Také analyzují zdroje a příčiny, které umožňují jejich existenci ve společnosti. Dále také stanovují a aplikují preventivní doporučené postupy, jejichž společným cílem je především jejich eliminace.

Sociální patologie se používá, jako označení jednoho z odvětví sociologie. Jak již bylo zmíněno, tento obor se tedy zabývá zákonitostmi takových projevů chování, které společnost hodnotí jako nežádoucí a nevhodné, protože poruší její sociální, morální či právní normy. O zavedení tohoto pojmu a odvětví se zasloužil se svou prací H. Spencer, zastávající tzv. „organicistického proudu“ v sociologii. V této koncepci je kladen důraz na podobnost rysů lidské společnosti a biologického organismu. Spencer hledal srovnání mezi patologií (nemocí) a patologií jako chorobou společnosti.²

V současnosti je pojem sociálně patologické jevy, někdy nahrazován a označován jako sociální deviace. Ovšem pojem sociální patologie se od pojmu sociální deviace liší. Jevy, které jsou označovány za deviantní, nemusí být vždy patologické. Proto je vhodné oba pojmy rozlišovat. Deviace (z lat. deviatio = odchylnka, úchylnka), je definována jako kterákoli narušení sociální normy. Vyskytuje se u jakéhokoli jevu v přírodě či ve společnosti. Na rozdíl

¹ POKORNÝ V., TELCOVÁ J., TOMKO A. - *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. Strana 186, ISBN 80-86568-040

² FISCHER S. a ŠKODA J. - *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada 2009. Strana 14, ISBN 978-80-247-2781-3

od sociální patologie je pojem deviace hodnotově a emocionálně neutrální. V praxi se ale deviace používá v negativním slova smyslu, a proto se rozlišuje pozitivní a negativní deviace. Například negativní deviace je alkoholismus a naopak pozitivní forma deviace je prohibice.³

³KAPR J, A KOLEKTIV. - *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2. vyd. Praha: Slon 1997. STRANA 53. ISBN 80-85850-03-6

Vymezení normality

Vymezování norem závisí na aktuální úrovni konkrétní společnosti. Mnoho vzorců chování je považováno za abnormální jen kvůli chybějícím zkušenostem. Kritéria normy se v průběhu vývoje mění. Důležitým faktorem je čas. Mění se společenské hodnoty, z nich vyplývají i postoje. Pochopitelně se obměňuje míra tolerance, může se zvětšovat ale i snižovat. Hodnocení normality chování závisí také na úrovni vývoje hodnotitele. Jiné hodnocení jedné situace má dospělý, dospívající či dítě. Hranice normy je pohyblivá a nedá se s přesností stanovit.⁴

1.2 Teoretická východiska pro vymezení normality

- Statistické pojetí normality - Pomocí tohoto přístupu na věci nahlížíme s objektivností a přesností. Můžeme vidět četnost jistého projevu v číslech (např. počet prodaných drog za stanovené období). Ovšem stále pracujeme s ukazateli, kterými jsou aritmetické průměry.
- Sociokulturní pojetí normality - V tomto případě jsou normy zakotveny ve vztahu k tradicím a zvyklostem. Tolerance se může měnit, ale většinou se zůstává u stereotypního postoje. Jsou odmítány neznámé jevy, které mohou společnosti ublížit, ale i ty které by ji pomohly v rozvoji. Normy společnosti udávají zpravidla vyšší sociální vrstvy a média.
- Norma skupiny - Různé společenské skupiny mají rozdílná kritéria pro hodnocení normality jevů. Pojetí abnormality závisí především na generaci, profesi, etnice, náboženské příslušnosti, zdravotním postižení či sdílení určité specifické zkušenosti konkrétního kolektivu. Normy platí vždy jen pro určitou skupinu, jsou pro ni specifické a po určité době mohou vést ke zkreslenému hodnocení.
- Mediální norma – Velkou roli ve vymezování normy mají v dnešní době média. Dá se dokonce určit tzv. mediální norma, která zahrnuje to, co je opakováno, atraktivním způsobem prezentováno jako standartní a vhodné, ačkoli to jsou to jen ideály, které

⁴ VAGNEROVÁ M. - *Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. rozšířené vydání. Praha: Portál 2004. Strana 10. ISBN: 978-80-7367-414-4*

jsou vnímány jako vzor. Typické případy se nachází v reklamách – zdravý, krásný, štíhlý, bohatý a šťastný jedinec, kterému je velice obtížné se vyrovnat. Je nutné si uvědomit, kdo je vlastníkem médií a jaký je cíl reklam. Media ovlivňují ať již žádoucím nebo nežádoucím způsobem naše postoje. Především v televizních programech se často setkáváme s akčními násilnými filmy. Násilné chování je zde prezentováno jako něco běžného. Ovšem i zpravodajství o společenských událostech je zaměřeno na různá neštěstí a tragédie. To vše může vyvolávat zejména u mladší generace pocit přirozenosti.⁵

⁵ FISHER S., ŠKODA J.- *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů.* Praha: Grada 2009 strana 21, ISBN 978-80-247-2781-3

2 Členění sociálně patologických jevů

Sociálně patologické jevy jsou převážně děleny podle míry jejich závažnosti či nebezpečnosti. Ovšem jednotlivé hranice jsou velice tenké a nelze je často ani přesně definovat. Přesto se dají určit tři hlavní skupiny:

- Negativní společenské jevy – jde o jevy, které jsou pro společnost nejméně nebezpečné, jejich dopad je minimální a především jsou víceméně tolerovány. K těmto jevům patří například nezaměstnanost, úrazovost, rozvodovost atd.
- Asociální společenské jevy – do těchto jevů se řadí problémy jako výtržnictví, vandalismus, šikana, sekty atd.
- Sociálně patologické jevy (v užším slova smyslu) – sem spadají čtyři oblasti s nejvyšší mírou nebezpečnosti a závažnosti: kriminalita, závislosti, prostituce, sebevraždy.⁶

⁶ ZKOLA: informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje [online]. Mgr. Jitka Hubáčková [Cit. 4.4.2005]. Dostupné z URL: <http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejevyajejichprevence/socialnepatologickejevyajejichprevenceobecne/12342.aspx>

3 Prevence sociálně patologických jevů

Původy sociálně patologických jevů jsou různé, k hlavním důvodům patří touha upoutání pozornosti k vlastní osobě, sociální odcizení, touha po neobvyklých zážitcích, vliv okolí. Prevence sociálně patologických jevů je cílevědomé a komplexní minimalizování výskytu a těchto jevů a posílení zdravého životního stylu. Předcházení a řádná prevence sociálně patologických jevů je mnohem snadnější, než následná léčba a řešení způsobených problémů konkrétním jevem.⁷

3.1 Druhy prevence

Důležité předpoklady pro účinnost prevence je komplexnost a vzájemná propojenost a spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi:

- Primární prevence – zaměřená na předcházení možných nežádoucích situací v celé společnosti, hlavní cíl je úplné zamezení negativních jevů.
- Sekundární prevence – využívá se, pokud se vyskytnou rizika negativního vývoje jedince či sociální skupiny například může jít o prevenci AIDS mezi prostitutkami apod.
- Terciální prevence – někdy označována jako následná prevence, zaměřená na jedince, u kterého se negativní či nežádoucí společenský jev již projevil. Snaha zmírnit následky, resocializace narušených jedinců a obnovení sociálního prostředí.⁸

⁷ Pokorný V., Telcová J., Tomko A.- *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s. 2003 strana 9, ISBN 80-86568-040

⁸ ZKOLA: informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje [online]. Mgr. Jitka Hubáčková [Cit. 4.4.2005]. Dostupné z URL: <http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/socialnepatologickejvyajejichprevence/socialnepatologickejvyajejichprevenceobecne/12342.aspx>

4 Sociálně patologické jevy spojené s prostředím rodiny

Na vzniku a vývoji sociálně patologických jevů se podílí mnoho faktorů například biopsychosociálních přesto zásadní roli má rodinné prostředí. Rodina je v současnosti chápána jako nejdůležitější sociální skupina. V rodině by mělo docházet k uspokojování biologických, ekonomických, sociálních i psychických potřeb, ale také k vytváření zázemí ke společenské seberealizaci. Rodina také slouží pro jednotlivce, jako zdroj vzorců chování či systém a preference hodnot. V mnoha případech vznikají sociálně patologické jevy z narušeného fungování rodiny především u dětí, které se z tohoto důvodu špatně a často nenávratně vyvíjejí. K nejznámějším problémům v sociálních vztazích patří tyto:⁹

4.1 Druhy nefunkčních rodin

- Dysfunkční rodina – rodina má plnit biologické, ekonomické, sociální a psychologické funkce. Pokud jeden či více z těchto faktorů nefunguje a jsou mezi členy rodiny napjaté vztahy, které narušuje rodinné klima. Tato rodina není schopna zajistit dítěti správný rozvoj.
- Anomálie osobnosti rodičů – z různých důvodů se rodiče o své děti nemohou, neumějí či nechťejí správně postarat. Na druhou stranu jsou zde i tací rodiče, kteří se o své děti starají nadměrně. Dochází k rozmazlování jejich potomků, důsledkem je nepřipravenost na samostatný život a nerespektování druhých. Ve všech těchto případech se sami rodiče dopouštějí asociálního až antisociálního chování.
- Neúplná rodina – objevuje se z důvodu absence jednoho z rodičů, toto označení také nese výchova náhradních rodičů nebo ústavní výchovy.¹⁰
- Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte CAN (angl. Child Abuse and Neglect) – tyto děti strádají, trpí újmou ve fyzické, psychické i sociální oblasti.

⁹ FISCHER S. a ŠKODA J. - *Speciální pedagogika. Edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. Praha: Triton 2008. Strana 187, ISBN: 978-80-7387-014-0

¹⁰ FISCHER S. a ŠKODA J. - *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada 2009. Strana 140, ISBN 978-80-247-2781-3

Rozlišují se problémy vzniklé deprivací (neuspokojením různých potřeb), týráním a zneužíváním. Dědi jsou nejčastěji týrány vlastními rodiči případně dalšími členy rodiny. Jde o zneužití fyzické síly či psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.¹¹

¹¹ VAGNEROVÁ M. - *Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. rozšířené vydání. Praha: Portál 2004. Strana 593. ISBN: 978-80-7367-414-4*

5 Závislosti na alkoholu, tabáku, automatech

Syndrom závislosti – jde o soubor fyziologických jevů a chování jedince, které jsou ovlivněny potřebou a touhou užívání psychoaktivních látek, alkoholu nebo tabáku a mnoha další.¹²

5.1 Alkoholismus

Závislost na alkoholu vzniká dlouhodobým a pravidelným užíváním, u dospělých lidí se jedná o dva roky a více, u dospívajících přibližně kolem patnácti let jde ale pouze o několik měsíců. Čím je tedy člověk mladší, tím dříve a rychleji závislost vzniká. Důvod, proč lidé začínají s nadměrným pitím alkoholu, je jakýsi zdroj euforie - obveselení, úleva, odstranění napětí a potíží, zapomnění, povzbuzení se apod.

5.1.1 Typologie konzumentů alkoholu:

- Abstinents – jedná se o pozitivní deviaci, tito lidé v žádném případě alkohol nepijí.
- Konzument – do této skupiny patří lidé pijící „příležitostně“.
- Piják – jde o člověka, který pije alkoholické nápoje kvůli obsaženému alkoholu
- Alkoholik – stádium silné závislosti, v případě nedostatku se dostávají abstinenci příznaky.

5.1.2 Následky užívání alkoholu

I při občasném užívání se zvyšuje nebezpečí onemocnění jater a nervového systému. Alkohol tlumí centrální nervový systém, již v malém množství jsou pozorovatelné tyto jevy: snížená rychlost reakcí, zhoršená koordinace pohybů, zhoršený úsudek, zvýšený práh bolesti. Zvýšená koncentrace alkoholu v krvi tlumí centrum pro dýchání a krevní oběh, což může vést až ke smrti. Je zde i riziko pozdějšího přechodu na jiné tvrdší drogy. Děti a mladiství jsou před alkoholem chráněni zákonem.

¹² Drog-info: informační portál o ilegálních a legálních drogách [online]. [aktualizováno 08. 12 2010] Dostupné z URL: http://www.drog-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/z/zavislost_syndrom_zavislosti

5.2 Nikotinismus

V tabáku je mnoho různých chemických sloučenin, z nichž právě nikotin má nejvýraznější psychoaktivní účinky na lidský organismus. Nejčastější způsob intoxikace je kouření cigaret. Užívání tabáku působí změny nálad, redukování stresu a zvyšuje výkon jedince.¹³

5.2.1 Typologie kuřáků:

- Příležitostný kuřák
- Návykový kuřák
- Kuřák s psychickou závislostí
- Kuřák s psychickou a fyzickou závislostí

5.2.2 Následky kouření

Nicméně hlavní zdravotní problémy spojené s kouřením nejsou spojeny s nikotinem jako s psychoaktivní látkou, ale s vdechováním oxidu uhelnatého a dehtových látek, které se šlukováním dostávají do plicních sklípků. Ovšem touha po kouření může být vyvolána i jinými faktory například vůně kouře, vliv reklamy na tabákové výrobky a sociální faktor (společnost kouřících přátel). Velké riziko vzniku je patrné na základních školách. Především žáci osmého a devátého ročníku se špatným prospěchem začínají s kouřením, jelikož je to pro ně symbol dospělosti.

5.3 Gamblerství (patologické hráčství)

Patologické hráčství je porucha spočívající v častém a opakovaném hraní hazardních her, v těchto hrách o výhře rozhoduje převážně náhoda, nikoli hráčská dovednost jedná se o některé karetní hry, rulety a kostky. Patologické hráčství je zcela odlišné od hazardního hráčství a sázení. Hazardní hráči se dokáží u hry kontrolovat, jejich cílem je výhra a mohou kdykoli přestat. Ale gambler je na hraní závislý a nedokáže se ovládat, jeho motivem je samotná hra. Mezi příčiny patří stres a nevyužitý volný čas.

¹³ FISCHER S. a ŠKODA J. - *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů.* Praha: Grada 2009. Strana 105, ISBN 978-80-247-2781-3

5.3.1 Fáze patologického hráčství

- Fáze výher: občasná hra, častější výhra, vzrušení ze hry a během ní, zvýšení sázek, vznik fantazie o vysoké výhře.
- Fáze vyhrávání: myslí pouze na hru, dlouhé období proher, legální půjčování peněz, lhaní, skrývání hry, bezohlednost v rodině, absence v práci, odkládání půjček, změna osobnosti.
- Fáze zoufalství: podmíněné tresty, poškození pověsti, odcizení rodiny a přátel, čas tráví hrou, více prohrává, obviňuje druhé, výčitky svědomí, panika, trestné činy. Sebevražedné pokusy, rozvody, další závislosti např. na alkoholu.¹⁴

5.3.2 Následky gamblerství

Hraní zcela dominuje v životě jedince na úkor sociálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Hraní může vést až k výpovědi z práce, k odchodu ze školy, zhoršují se mezilidské vztahy a to i s blízkými osobami.

¹⁴ NEŠPOR K. - *Návykové chování a závislost, Současné poznatky a perspektivy, 3 aktualizované vydání. Praha: Portál 2007, strana 96. ISBN 978-80-7367-267-6*

6 Dotazník

Dotazník (viz příloha č. 1) se skládá ze dvanácti otázek. V úvodní části dotazníku jsou obecně zjišťovací otázky (pohlaví, věková skupina). Další část je zaměřena na vybrané návyky a jejich ekonomickou náročnost pro dotazované jednotlivce. Poslední část obsahuje různé typy otázek. Odpovědi byly voleny z nabízené škály možností.

Dotazování byli náhodně vybraní občané převážně z benešovského regionu. Způsob dotazování probíhal rozdělením tištěných dotazníků a posláním elektronických dotazníků. Část anonymních dotazníků byla předaná do organizace MAGDALÉNA o. p. s. Tyto dotazníky měly být porovnány, avšak klienti sdružení je nevyplnili.

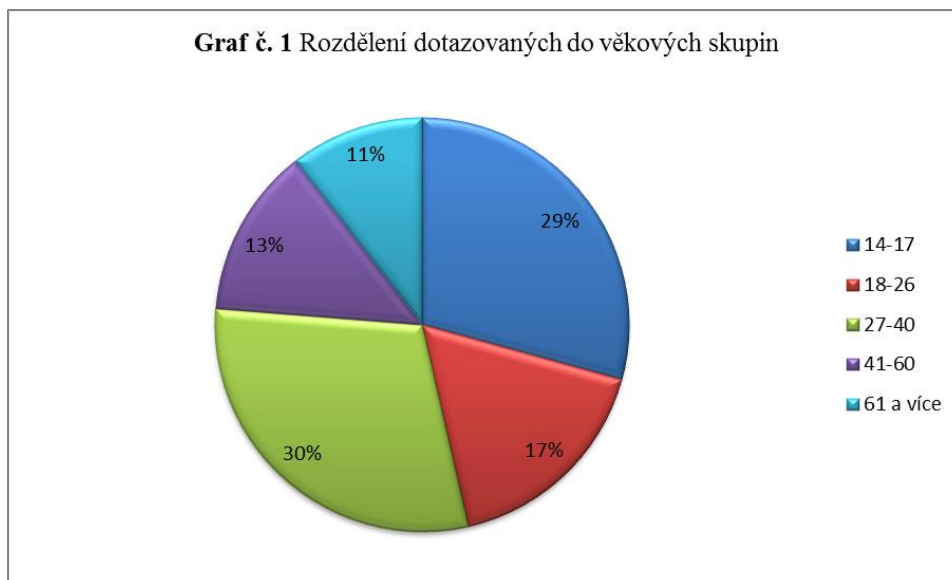
6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Z odpovědí tázaných občanů jsou zpracovány grafy, které vykazují míru investic do vybraných jevů aj. Údaje v grafech jsou znázorňovány v procentech. Dotazník vyplnilo 91 mužů a 93 žen.

Pro lepší přehlednost jsou zde k dispozici tabulky, kde jsou částky uváděny za stejné časové období tedy 1 měsíc. V dotazníku byly tyto možnosti nabídnuty v různých časových obdobích pro lepší orientaci dotazovaných.

Otázka č. 1 Rozdělení dotazovaných do věkových skupin

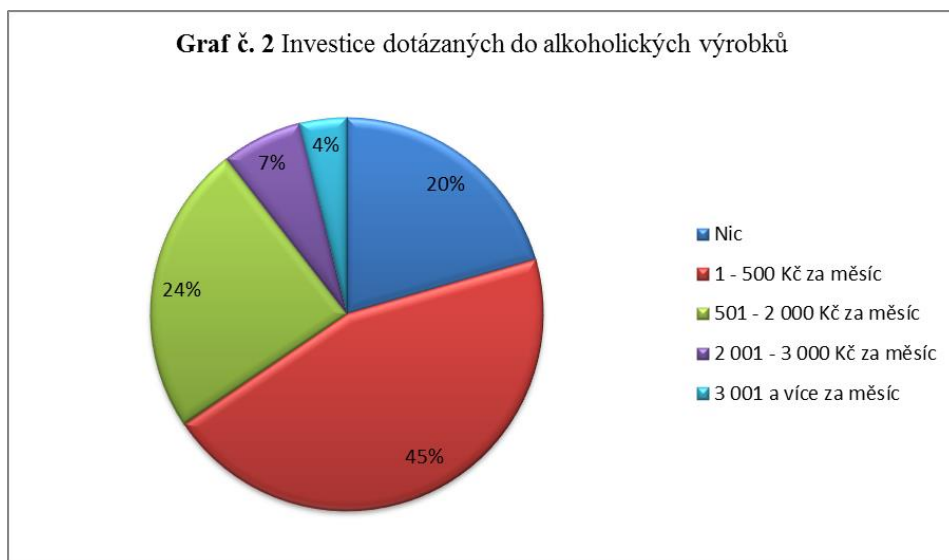
Věková skupina	Počet odpovědí
14-17	53
18-26	31
27-40	54
41-60	24
61 a více	19

Dotazníky byly záměrně podávány občanům, kteří se podílejí na rodinných rozpočtech. A poté zejména teenagerům, kteří jsou na rodinném rozpočtu zcela závislí. Proto tedy 2 nejpočetnější skupiny tvoří lidé v rozmezí 14-17 let a 27-40 let.

Otázka č. 2 Investice dotázaných do alkoholických výrobků

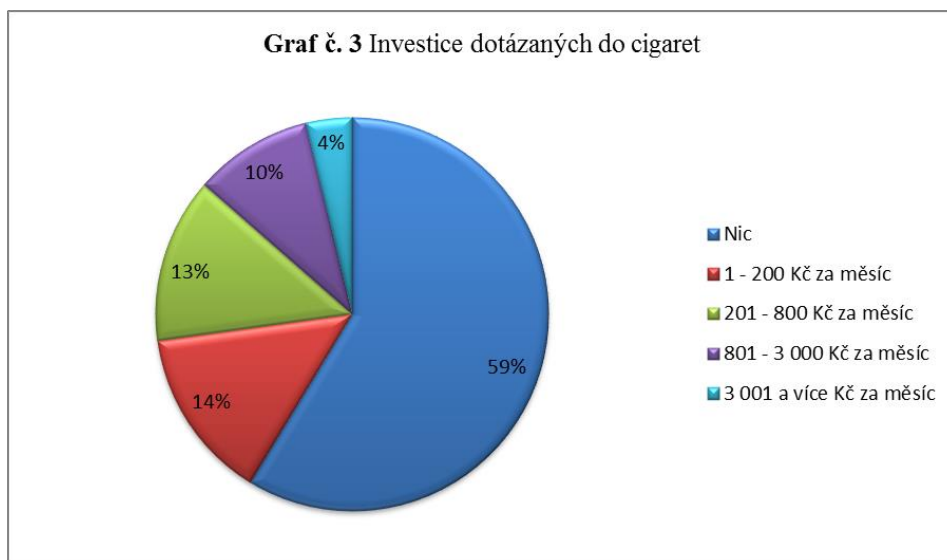
Výše investic	Počet odpovědí
Nic	37
1 - 500 Kč za měsíc	81
501 - 2 000 Kč za měsíc	43
2 001 - 3 000 Kč za měsíc	12
3 001 a více Kč za měsíc	7

Z odpovědí vyplývá, že většina dotazovaných neutráčí za alkohol více než 500 Kč za měsíc. Opravdu závislých na tento jev (lze usuzovat z výše investovaných financí) je jen malé procento – 4 % dotazovaných. Překvapující je ovšem vysoký počet lidí, kteří nepijí alkohol vůbec – 20 %. Výsledky odkryly stejný počet abstinujících mladistvých i dospělých občanů. Respondenti volili z nabídnutých odpovědí možnost, která se nejvíce podobala jejich skutečné spotřebě.

Odpověď č. 3 Investice dotázaných do cigaret

Výše investic	Počet odpovědí
Nic	108
1 - 200 Kč za měsíc	26
201 - 800 Kč za měsíc	25
801 - 3 000 Kč za měsíc	18
3 001 a více Kč za měsíc	7

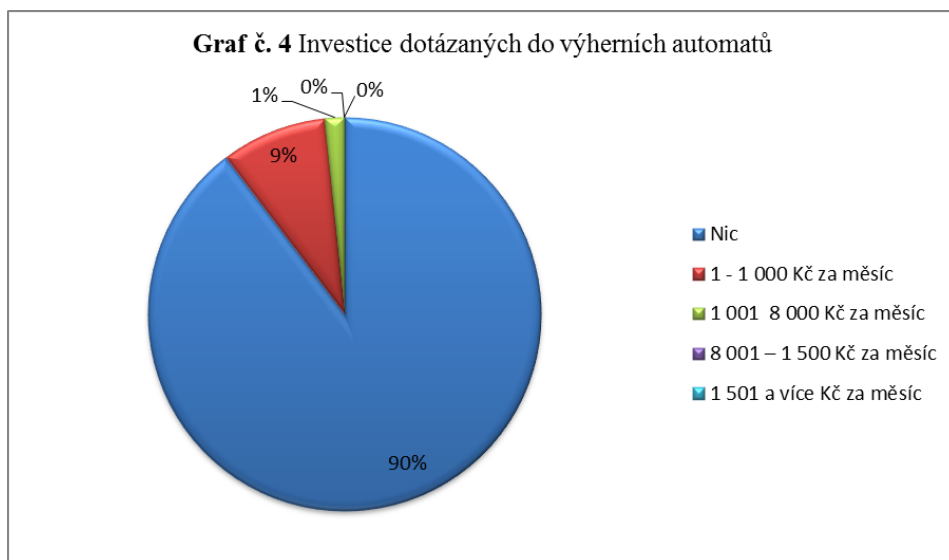

I přesto že byl před několika lety přijat zákon o zákazu kouření na některých veřejných místech, zdá se, že kuřáků moc nebylo (z dotazníků vyplynulo, že téměř 40 % dotazovaných za tabákové výrobky utrácí peníze). Z odpovědí však také vyplynulo, že většina lidí, 59 %, nekouří vůbec. Velmi malé procento kuřáků lze považovat vzhledem k výši investic za závislé.¹⁵

¹⁵ Průměrná cena krabičky cigaret je přibližně 70 Kč při investici 3001 si lze za měsíc pořídit přibližně 43 krabiček (3001:70). Na den tedy vychází 29 kusů cigaret.

Otázka č. 4 Investice dotázaných do výherních automatů

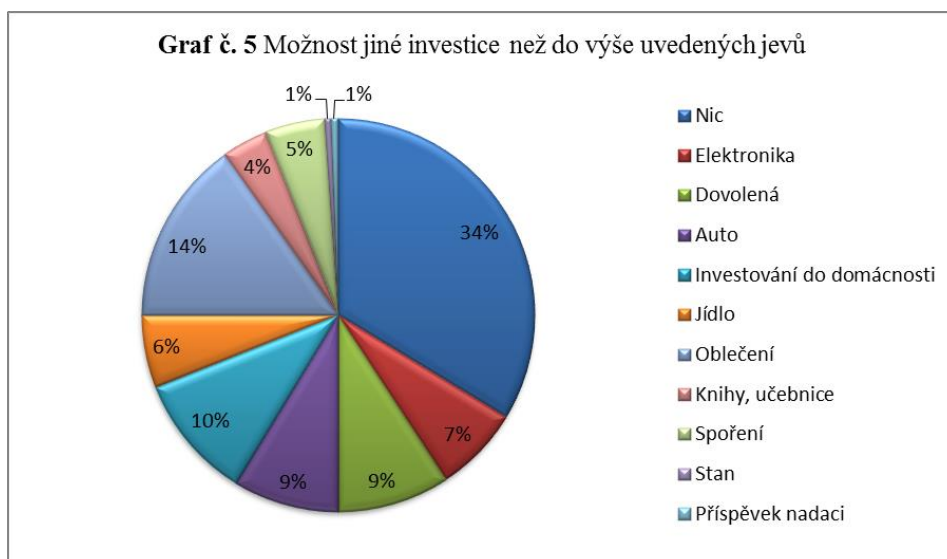
Výše investic	Počet odpovědí
Nic	165
1 - 1 000 Kč za měsíc	16
1 001 - 8 000 Kč za měsíc	3
8 001 – 1 500 Kč za měsíc	0
1 501 a více Kč za měsíc	0

Naprostá většina dotázaných odpověděla, že žádné peníze do výherních automatů neinvestuje. Přesto se například ve větších městech bez větších problémů „uživí“ i několik heren. Je to způsobeno tím, že provozovatelům heren stačí jen jeden patologický hráč k tomu, aby automaty přinášely zisk. Patologickým hráčům stačí vidět světelné tabule, ukazující kolik peněz je v jackpotu, nebo nakopírované bankovky ve výloze. To vše u nich spouští touhu po výhře.

Otázka č. 5 Možnost jiné investice než do výše uvedených jevů

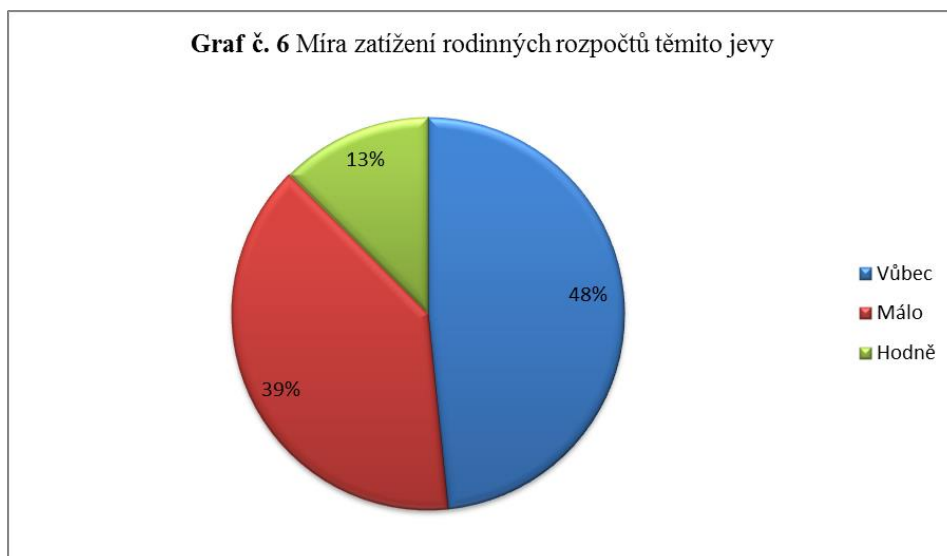
Alternativní investice	Počet odpovědí
Nic	62
Elektronika	13
Dovolená	17
Auto	16
Investování do domácnosti	19
Jídlo	11
Oblečení	28
Knihy, učebnice	7
Spoření	9
Stan	1
Příspěvek nadaci	1

Do dotazníku byla zařazena i takzvaná volná otázka, na kterou ovšem mnoho dotazovaných neodpovědělo. Odpovědi nebyly nabídnuty, respondenti je sami doplňovali. Přesto některé odpovědi dokázaly překvapit. Například jedna mladá slečna, která však do výše uvedených jevů nic neinvestuje, by tyto peníze poslala jako příspěvek některé nadaci. Je velice zajímavé čeho všeho jsou ochotni dotazovaní se vzdát, jen aby si mohli dopřát skleničku alkoholu či krabičku cigaret.

Otázka č. 6 Míra zatížení rodinných rozpočtů těmito jevy

Míra zatížení	Počet odpovědí
Vůbec	89
Málo	72
Hodně	23

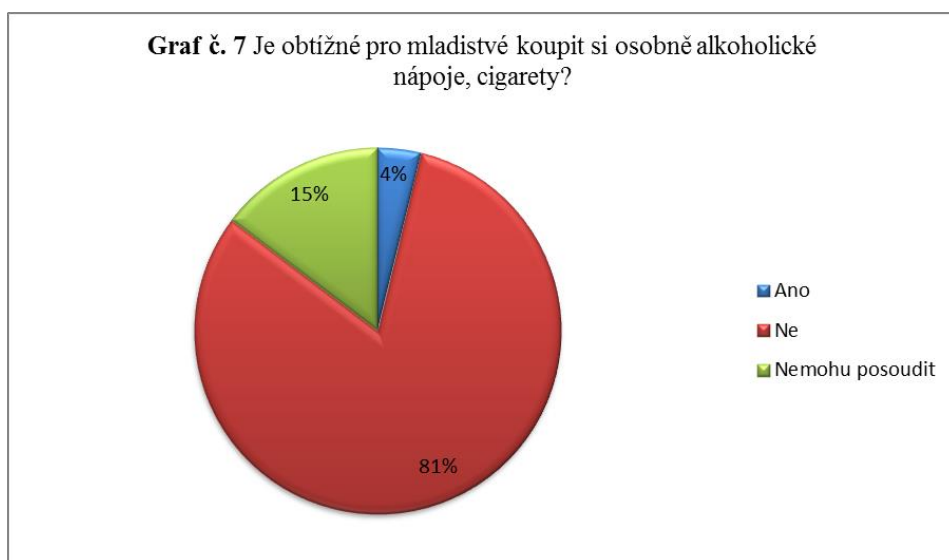

Jak již z předešlých grafů vyplývá, jen malé procento respondentů lze považovat vzhledem k výši investic za závislé, to znamená, že většina rodinných rozpočtů není těmito jevy

zatížena vůbec, anebo jen málo. Ovšem je 23 respondentů, kteří utratí velké množství svých úspory za alkohol, cigarety či výherní automaty.

Otázka č. 7 Je obtížné pro mladistvé koupit si osobně alkoholické nápoje, cigarety?

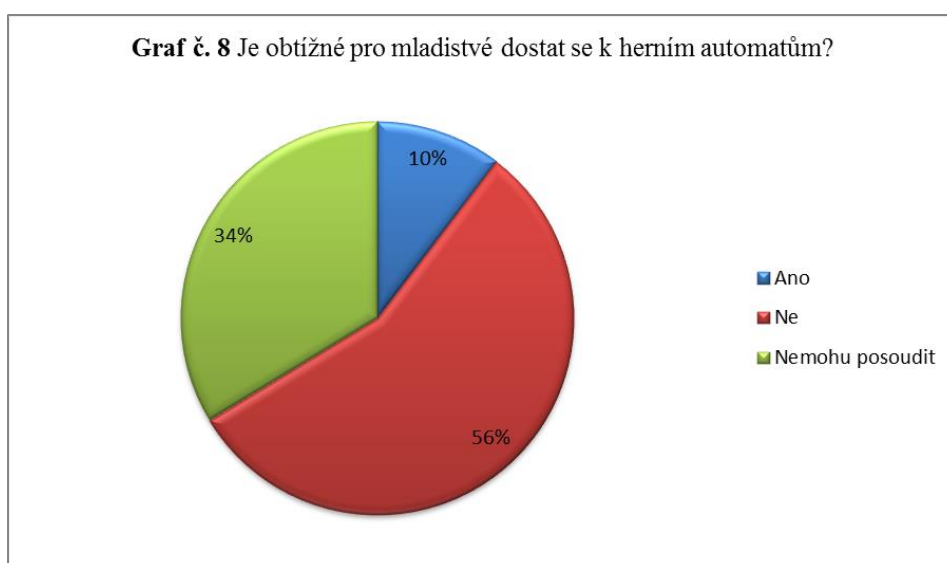
Odpovědi	Počet odpovědí
Ano	7
Ne	150
Nemohu posoudit	27

Prodej alkoholických nápojů a tabákových výrobků je občanům do 18 let v České republice zakázán. Za porušení tohoto nařízení hrozí obchodníkům pokuta. Z odpovědí však vyplývá, že není žádný problém si alkoholické nápoje, či cigarety obstarat i ve věkové kategorii 15-17 let.

Otázka č. 8 Je obtížné pro mladistvé dostat se k herním automatům?

Odpovědi	Počet odpovědí
Ano	19
Ne	103
Nemohu posoudit	62

Podle grafu je zřejmé, že je většina lidí (56 %) přesvědčena, že mladiství mají snadný přístup k výherním automatům, ačkoli jim dle zákona nesmí být přístup umožněn.

6.2 Závěr dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 184 občanů benešovského regionu. Z výsledků odpovědí na dotazník vyplývá, že hypotézy se nepotvrdily. Na otázku č. 2 45 % dotazovaných volilo druhou možnost, a to že do alkoholických nápojů investují max. 500 Kč za měsíc, 24 % dotazovaných do těchto nápojů investuje max. 2 000 Kč za měsíc a 20 % občanů abstinuje. Je ovšem znepokojující že mladistvých, kteří nepijí alkohol, je pouze 10 %. Pro možnost porovnání s údaji z ČSÚ jsou výsledky zprůměrnovány na jednoho člověka za rok, to je 734 Kč. Podle oficiálních výsledků ankety provedené ČSÚ na každého člena domácnosti, tedy i na

malé děti, vychází, že ročně utratí za alkoholické nápoje 721 Kč¹⁶. Ačkoli jsou čísla téměř stejná, na dotazník v této práci odpovídali pouze lidé od 14 let.

Z odpovědí na otázku č. 3 bylo zjištěno, že 59 % lidí vůbec nekouří a že jen malé procento jsou silně závislí kuřáci, pouze 4 %. Opět je možné průměrné výdaje všech dotázaných porovnat s výsledky z ČSÚ. Na základě těchto údajů každý za cigarety ročně utratí 712 Kč¹⁷, ovšem data z dotazníkového šetření v této práci po zprůměrování vykazují jen 420 Kč.

Z odpovědí mapující hraní na výherních automatech, vyplynulo, že 90 % dotázaných do nich žádné peníze neinvestuje a nenašel se ani žádný člověk, který by na nich hrál denně, neboli se nenašel žádný patologický hráč.

Přestože většina lidí do těchto jevů neinvestuje, mají různé nápady, jak by se tyto peníze daly využít. Ačkoli 24 % občanů nic nenapadlo nebo do výše uvedených jevů nic neinvestuje, byly zde i kuriózní odpovědi – investovat na charitu, do domácnosti, zaplatit dovolenou, či pořídit si nové auto. Jak již bylo zmíněno, u většiny dotázaných se ukázalo, že svůj rodinný rozpočet těmito nešvary společnosti příliš nezatěžují, ale našlo se i 13 % lidí, kteří zřejmě hodně svých finančních prostředků vkládají především do alkoholických a tabákových výrobků. Poslední dvě otázky byly položeny v souvislosti s přednáškou na základní škole. U předposlední tedy otázky č. 7 se dotazovaní ve většině (81 %) shodli, že pro mladistvé je přístup k alkoholu a cigaretám bezproblémový, i když to zákon nepovoluje a za porušení hrozí pro prodejce pokuty. Dokonce i účastníci přednášky potvrdili, že pro ně jako nezletilé není problém si alkoholické nápoje či cigarety obstarat. Na poslední otázku 56 % dotázaných odpovědělo, že mladiství mají snadný přístup do heren.

¹⁶ Český statistický úřad [online]. [aktualizováno 24. 06. 2011] Dostupné z URL: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3001-11>

¹⁷ Český statistický úřad [online]. [aktualizováno 24. 06. 2011] Dostupné z URL: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3001-11>

7 Přednáška na základní škole

Dne 5. ledna byla na Základní škole v Bystřici pro žáky devátého ročníku uspořádaná přednáška na téma ekonomická náročnost sociálně patologických jevů. Přednáška byla tvořena mluveným projevem, doprovázený prezentací vytvořenou v programu Microsoft PowerPoint. Místem konání byla zdejší posluchárna, kde bylo využito dataprojektoru a zvukového zařízení (mikrofonu).

7.1 Program přednášky

V první části přednášky byli žáci seznámeni s pojmem sociálně patologické jevy a byl jim vysvětlen rozdíl mezi těmito a deviantními jevy. Následovalo přiblížení jednotlivých činitelů vzniku především spojených s prostředím rodiny. Další část přednášky byla již zaměřena na jednotlivé sociálně patologické jevy, konkrétně na konzumování alkoholu, kouření cigaret a hraní na výherních automatech. U prvního jevu – konzumace alkoholu bylo žákům zdůrazněno, jaké nemoci způsobuje, jak škodí nenarozeným dětem, jejichž matky pijí alkohol a že jsou příčinou řady dopravních nehod. Žáci se také dozvěděli, že lidi můžeme rozdělit do skupin podle míry konzumace alkoholu a nakonec jim byl ukázán graf, kde bylo znázorněno, z čeho se skládá cena alkoholových výrobků. K druhému jevu – kouření cigaret bylo řečeno, z kterých látek se cigarety a jejich kouř skládají. Žáci byli opět seznámeni s riziky, které kouření přináší (které nemoci způsobuje). A dozvěděli se přibližný počet kuřáků v naší republice, na kolik by tyto jednotlivé kuřáky vyšlo léčení a tato suma srovnána s jejich běžnými náklady na jejich závislost na cigaretách. A pochopitelně jim byl předložen graf, ukazující jednotlivé složky v ceně balíčku cigaret. V případě třetího jevu – hraní na výherních automatech bylo žákům vysvětleno, které hry se řadí k patologickému hráčství a které mezi hazardní hráčství a rozdíl mezi nimi. Dozvěděli se, že patologický hráč prochází třemi fázemi své závislosti a nakonec si poslechli zajímavý případ nechtěného vzniku patologického hráčství v Austrálii. Přednáška byla zakončena rozdáním anonymních dotazníků shodných s dotazníky pro již oslovenou veřejnost, které jsou součástí celkových výsledků dotazníkového šetření. Dále měli žáci prostor pro vlastní dotazování.

7.2 Hodnocení přednášky

Ředitel školy shledal přednášku jako jasnou a srozumitelnou. Žáky prezentace velice zaujala a celkově besedu hodnotili jako zajímavou a přínosnou. Žáci s tímto tématem posléze pracovali i v hodinách občanské výchovy. Pochopitelně to byla i prezentace Obchodní akademie Neveklov, která některé žáky zaujala natolik, že se rozhodli podat přihlášky na zdejší školu. Proto by bylo vhodné podobné přednášky na základních školách zařadit do vyučování. Studenti si tak vyzkouší projev před cizím publikem.

Dotazů bylo málo, jelikož se žáci, podle názoru pana ředitele, trochu styděli.

8 Závěr

Tato práce je zaměřena na ekonomickou náročnost sociálně patologických jevů. Cílem bylo zmapovat pomocí dotazníkového šetření benešovský region v této problematice a porovnat výsledky s klienty společnosti MAGDALÉNA o.p.s. Součástí této práce byla i přednáška žákům devátých tříd o problematice sociálně patologických jevů a jejich ekonomické náročnosti.

Předpokládaný výsledek dotazníků byl, že se najde pouze malé procento abstinentů a lidí, kteří hrají denně na výherních automatech, na druhou stranu bude mnoho častých kuřáků a lidí, co kouří příležitostně. U přednášky žákům deváté třídy, byla očekávána pozitivní reakce od vedení školy, ale jen nízký zájem u žáků, jelikož na Základní škole v Bystřici je jistý program prevence sociálně patologických jevů. Žáci jsou zřejmě přesyceni informacemi o škodlivosti kouření, alkoholu a hraní na automatech. Přesto jim tato přednáška může přinést i nové informace ohledně ekonomické náročnosti těchto jevů.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 184 občanů benešovského regionu, ovšem klienti společnosti MAGDALÉNA o.p.s. neměli zájem o vyplňování dotazníků, a proto tedy k porovnání výsledků nedošlo. Přesto výsledky překvapily. Z odpovědí v dotaznících vyplynulo, že většina dotazovaných do alkoholických a tabákových výrobků a do výherních automatů investuje jen malé finanční částky a že tedy většina dotazovaných svůj rodinný rozpočet příliš nezatěžuje. Zároveň však z odpovědí vyplynulo, že alkoholické a tabákové výrobky jsou pro mladistvé příliš snadno dosažitelné, není pro ně problém tyto výrobky kdekoli a kdykoli zakoupit. Stejně tak je snadno dostupné i hraní na výherních automatech. Přednáška na Základní škole v Bystřici, zaujala nejen učitele, ale i žáky. Prezentace všechny obohatila o nové informace a žáci s tímto tématem pracovali i v dalších hodinách občanské výchovy.

Zdroje

- FISCHER S. a ŠKODA J. - *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada 2009. ISBN 978-80-247-2781-3
- FISCHER S. a ŠKODA J. - *Speciální pedagogika. Edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. 1. vydání. Praha: Triton 2008. ISBN: 978-80-7387-014-0
- KAPR J. AKOLEKTIV- *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2. vyd. Praha: Slon 1997. ISBN 80-85850-03-6
- KRAUS B., HRONCOVÁ J. A KOLEKTIV - *Sociální patologie*. 2. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1
- MATOUŠEK O. a MATOUŠKOVÁ A. - *Mládež a delikvence, Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládež.*, Praha: Portál 2001. ISBN: 978-80-7367-825-8
- NEŠPOR K. A KOLEKTIV- *Jak překonat hazard. Prevence, krátká intervence a léčba*. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-262-0009-3
- NEŠPOR K. - *Návykové chování a závislost, Současné poznatky a perspektivy, 3 aktualizované vydání*. Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-267-6
- POKORNÝ V., TELCOVÁ J., TOMKO A. - *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. ISBN 80-86568-040
- VAGNEROVÁ M. - *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozšířené vydání. Praha: Portál 2004. ISBN: 978-80-7367-414-4
- VÝROST, J. A SLAMĚNÍK I. - *Sociální psychologie. 2 přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Granada 2008, ISBN 978-80-247-1428-8
- DROGY-INFO: informační portál o ilegálních a legálních drogách [online]. Dostupné z URL: <http://www.drogy-info.cz/>
- MAGDALÉNA o.p.s.: informační stránky společnosti [online]. Dostupné z URL: <http://www.magdalena-ops.cz/>
- ZKOLA: informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje [online]. Dostupné z URL: <http://www.zkola.cz>

Seznam příloh

Anonymní dotazník

Prezentace k přednášce

Fotografie z přednášky

Hodnocení ředitele ZŠ Bystřice

Anonymní dotazník

Jmenuji Iveta Kosíková a jsem studentkou třetího ročníku OA Neveklov. Prosím Vás o vyplnění anonymního dotazníku, jehož výsledky použiji pouze do své Středoškolské odborné činnosti na téma *EKONOMICKÁ NÁROČNOST SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ V RODINĚ*. Děkuji předem za pravdivé odpovědi.

1. Pohlaví: muž žena
2. Věk: 14-18 19-26 27-40 41-60 61 a více

Údaje v otázkách 3. - 8. vyplňujte v průměru

3. Jak často pijete alkoholické nápoje?

Vůbec Příležitostně Občas Často
(max. 2x za měsíc) (max. 2x za týden) (min. 3x za týden)

4. Kolik investujete do alkoholických nápojů?

Nic Max. 500 Kč Max. 500 Kč Max. 100 Kč Min. 100 Kč
za měsíc za týden za den za den

5. Jak často kouříte cigarety?

Vůbec Příležitostně Občas Často
(max. 2x za měsíc) (max. 2x za týden) (denně)

6. Kolik investujete do cigaret?

Nic Max. 200 Kč Max. 200 Kč Max. 100 Kč Min. 100 Kč
za měsíc za týden za den za den

7. Jak často hrajete na herních automatech?

Vůbec Příležitostně Občas Často
(max. 2x za měsíc) (max. 3x za týden) (min. 4x za týden)

8. Kolik investujete do herních automatů?

Nic Max. 1000 Kč Max. 2000 Kč Max. 500 Kč Min. 500 Kč
za měsíc za týden za den za den

9. Co byste si pořídili za ušetřené peníze, kdybyste je neinvestovali do výše uvedených bodů?

10. Myslíte si, že tyto jevy zatěžují Váš rodinný rozpočet?

Vůbec Málo Hodně

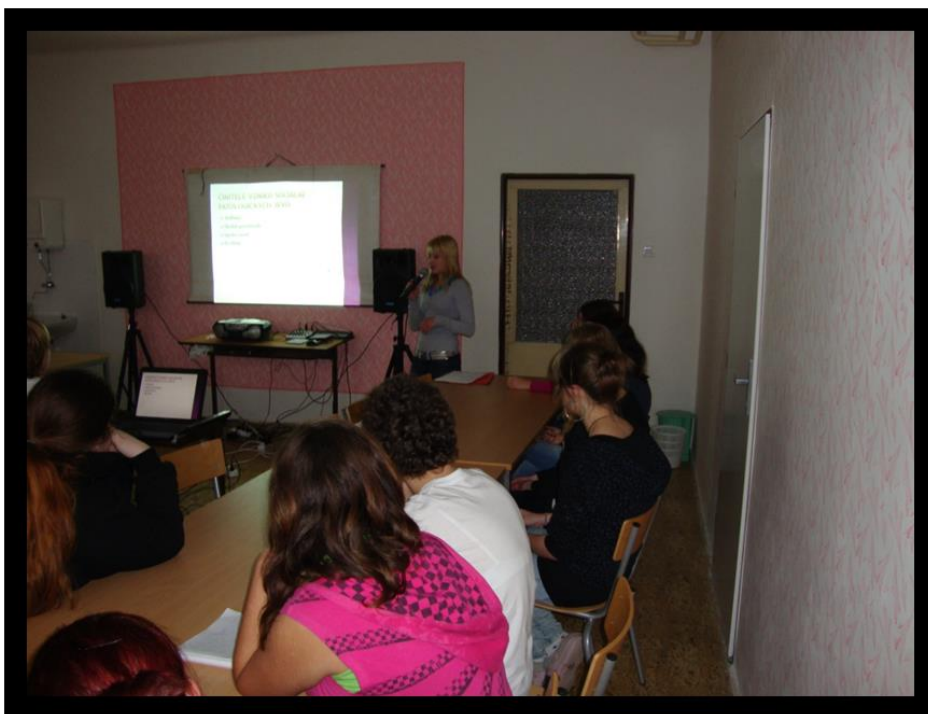
11. Máte pocit že, je obtížné pro mladistvé koupit si osobně alkoholické nápoje, cigarety?

Ano Ne Nemohu posoudit

12. Myslíte si, že je obtížné pro mladistvé dostat se k herním automatům?

Ano Ne Nemohu posoudit

Obrázky z přednášky na Základní škole v Bystřici

1934

ZÁKLADNÍ ŠKOLA BYSTRICE

DR.E.BENEŠE 300

IZO 102 002 223

PSČ 257 51, tel.: 317 793 300, IČO: 49528351
e-mail: zs.bystrice.bn@seznam.cz

V Bystřici 05.01.2012

Věc : Hodnocení

Iveta Kosíková navštívila se svou prezentací „ o škodlivých návykových látkách a jejich ekonomické náročnosti a celkovém vlivu na zdraví a zdavém vývoji jedince “ naší školu.

Svou prací pomocí svých grafických materiálů a mluveným slovem dokázala zaujmout své vrstevníky, žáky IX. třídy.

Jasný a srozumitelný projev i obsah „přednášky “ pro -náctileté populárně naučný a poutavý snad i do budoucna bude nutit tyto žáky k zamyšlení , jak mohou žít a jak mohou ovlivnit i své okolí.

Hodina byla zakončena dotazníkem.

Celá akce byla rozhodně přínosem, žáci sledovali výklad velice pozorně, i později hodnotili hodinu jako zajímavou.....

Mgr. P. Černáková
ředitel školy

EKONOMICKÁ
NÁROČNOST
SOCIÁLNĚ
PATOLOGICKÝCH JEVŮ
V RODINĚ

Iveta Kosíková

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- Vysvětlení pojmů
- Činitelé vzniku
- Vybrané jevy
- Ekonomická náročnost těchto jevů

ČINITELÉ VZNIKU SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ

- ◉ Jedinec
- ◉ Školní prostředí
- ◉ Společnost
- ◉ Rodina

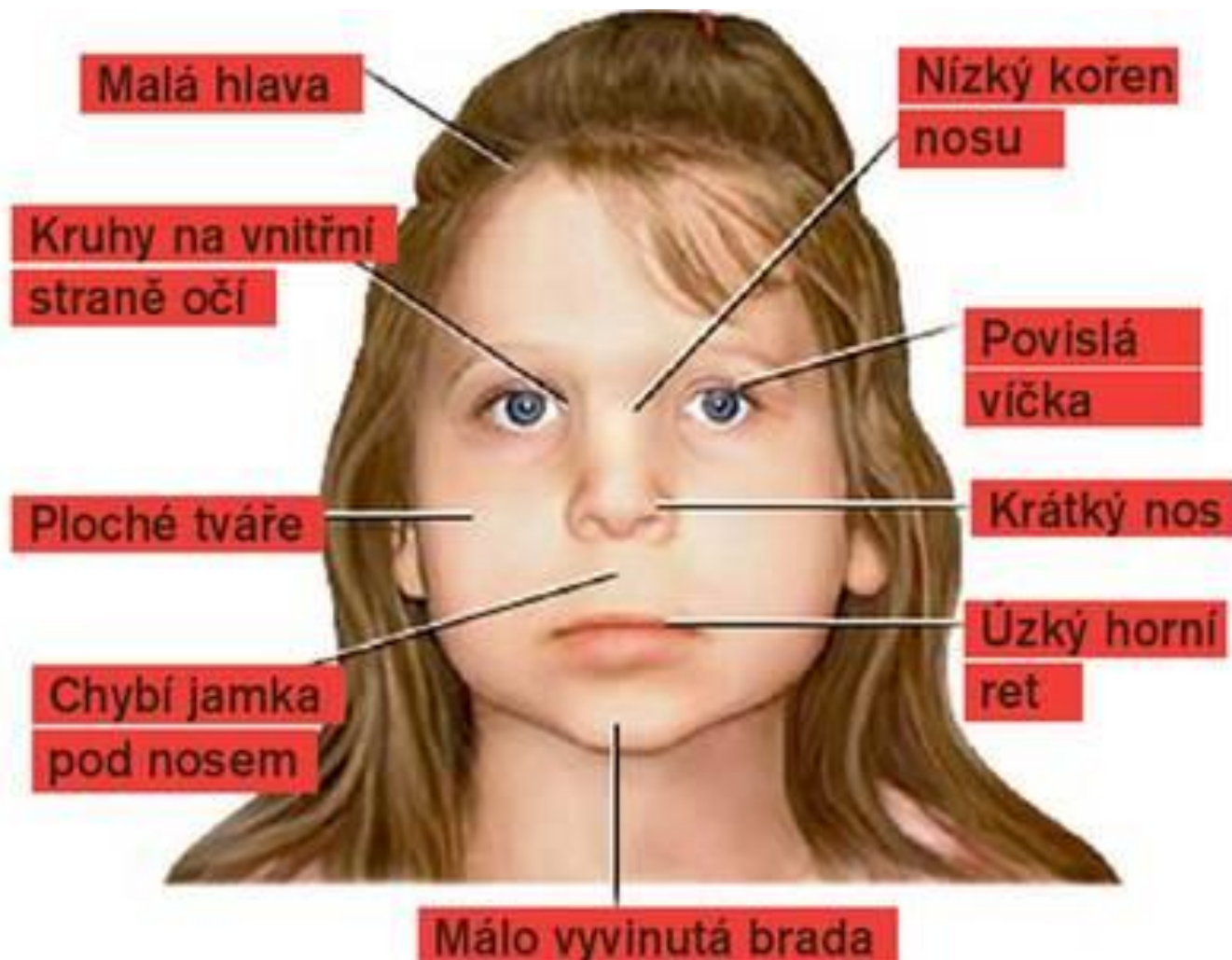
SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY SPOJENÉ S PROSTŘEDÍM RODINY

- ◉ Dysfunkční rodina
- ◉ Anomálie osobnosti rodičů
- ◉ Neúplná rodina
- ◉ CAN - Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (angl. Child Abuse and Neglect)

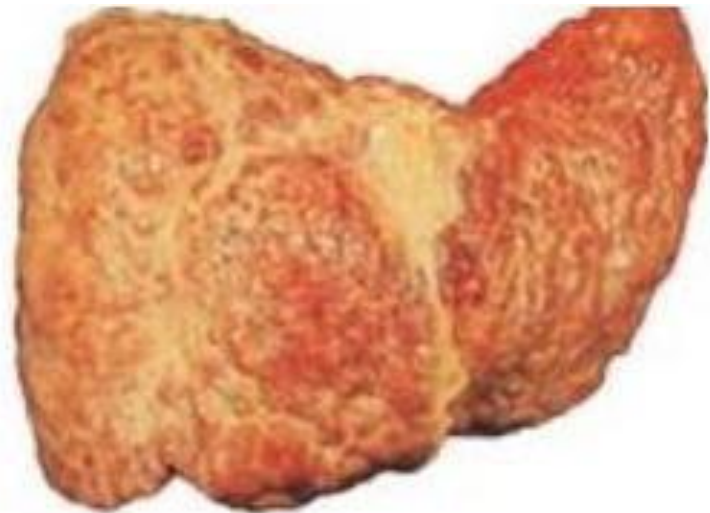
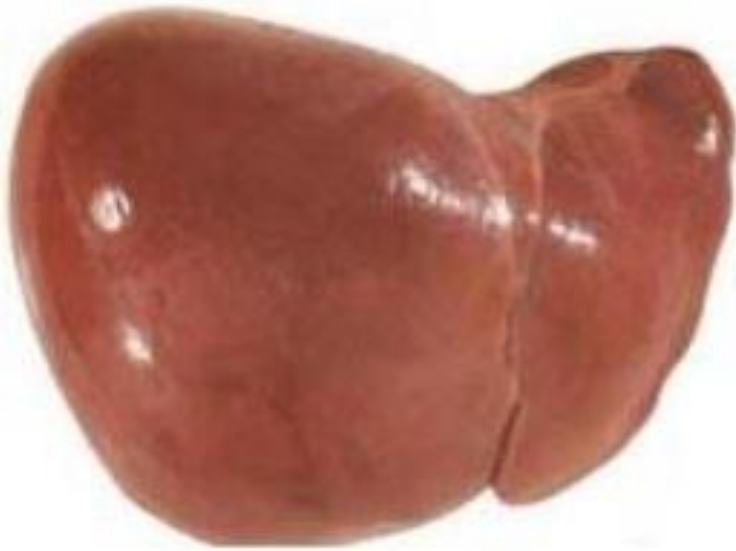
PITÍ ALKOHOLU

- Abstinent
- Konzument
- Piják
- Alkoholik

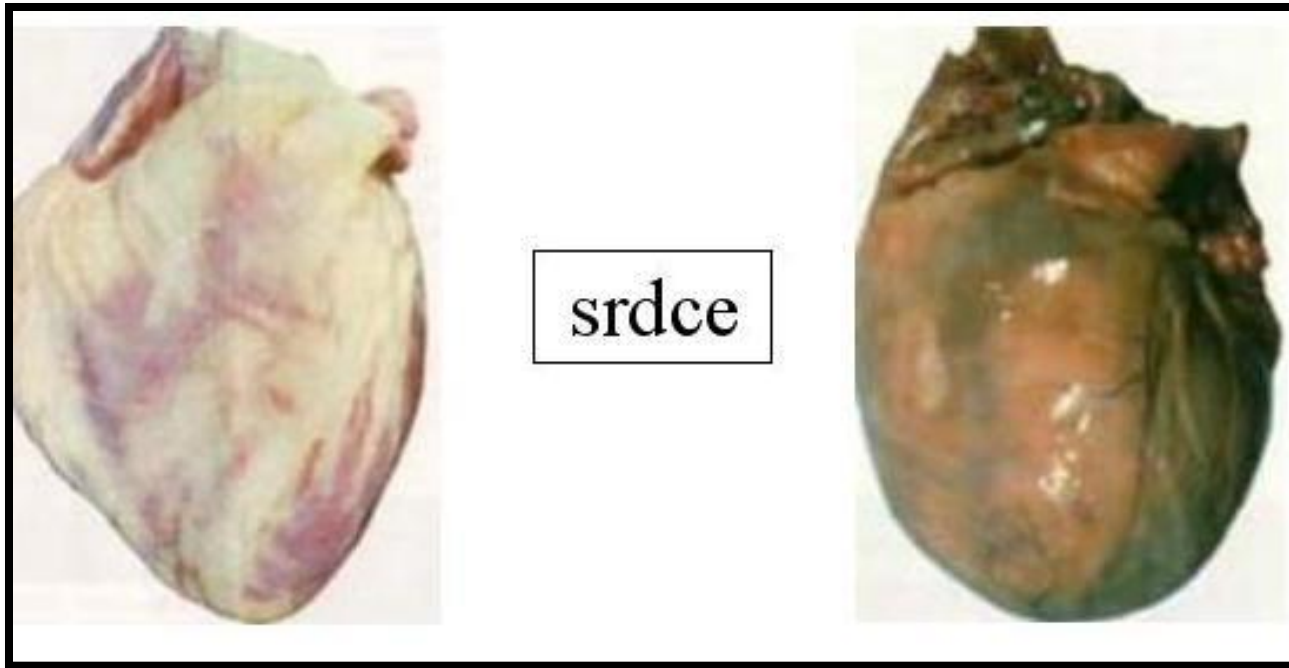
ALKOHOL V TĚHOTENSTVÍ

CIRHÓZA JATER

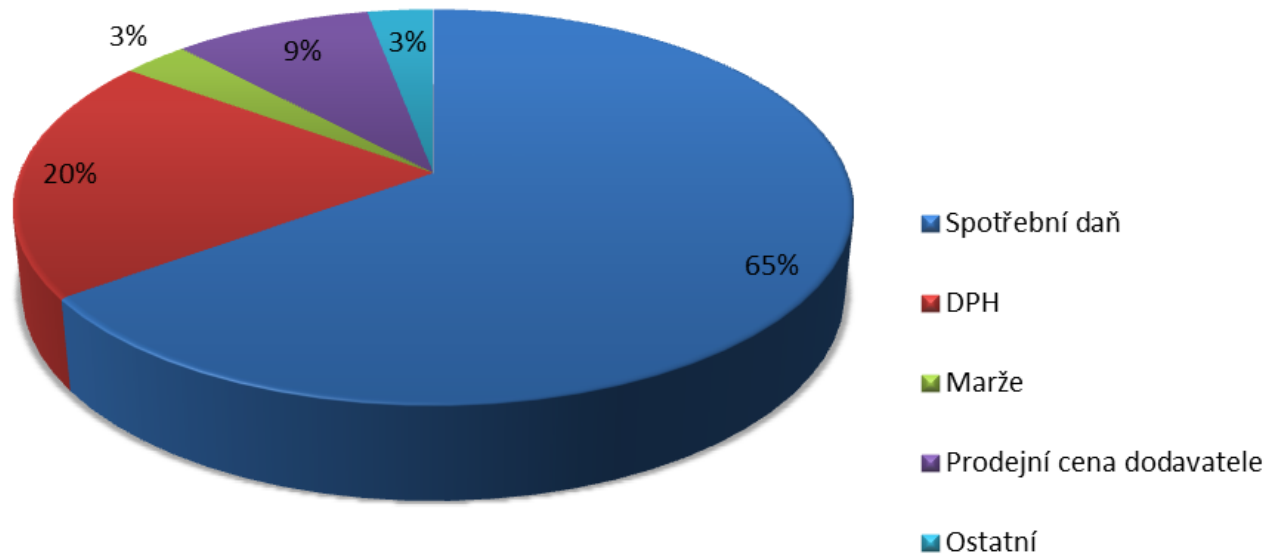

SRDCE ALKOHOLIKA

EKONOMICKÁ NÁROČNOST

Struktura ceny alkoholu

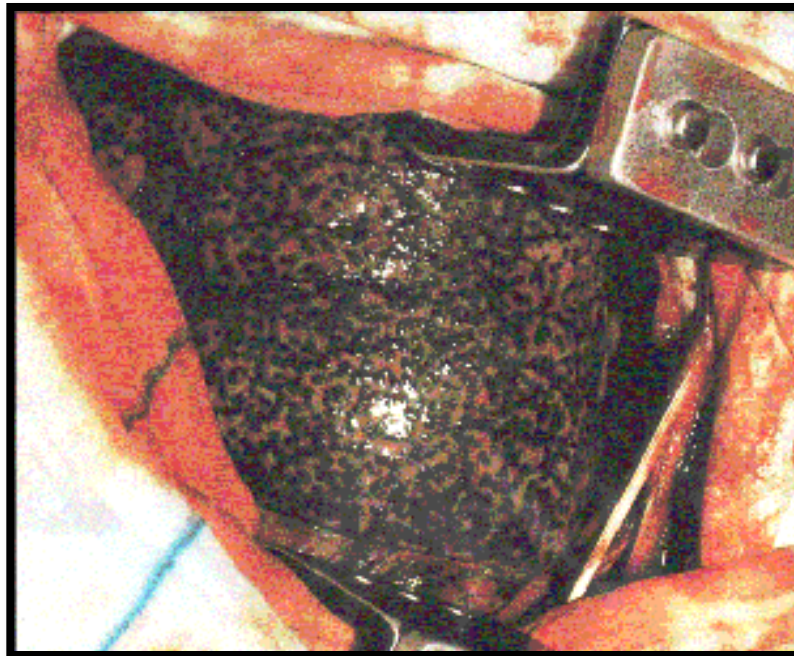
KOUŘENÍ

- ◉ Nekuřák
- ◉ Pasivní kuřák
- ◉ Příležitostný kuřák
- ◉ Návykový kuřák
- ◉ Kuřák s psychickou závislostí
- ◉ Kuřák s psychickou a fyzickou závislostí

PLÍCE KUŘÁKA

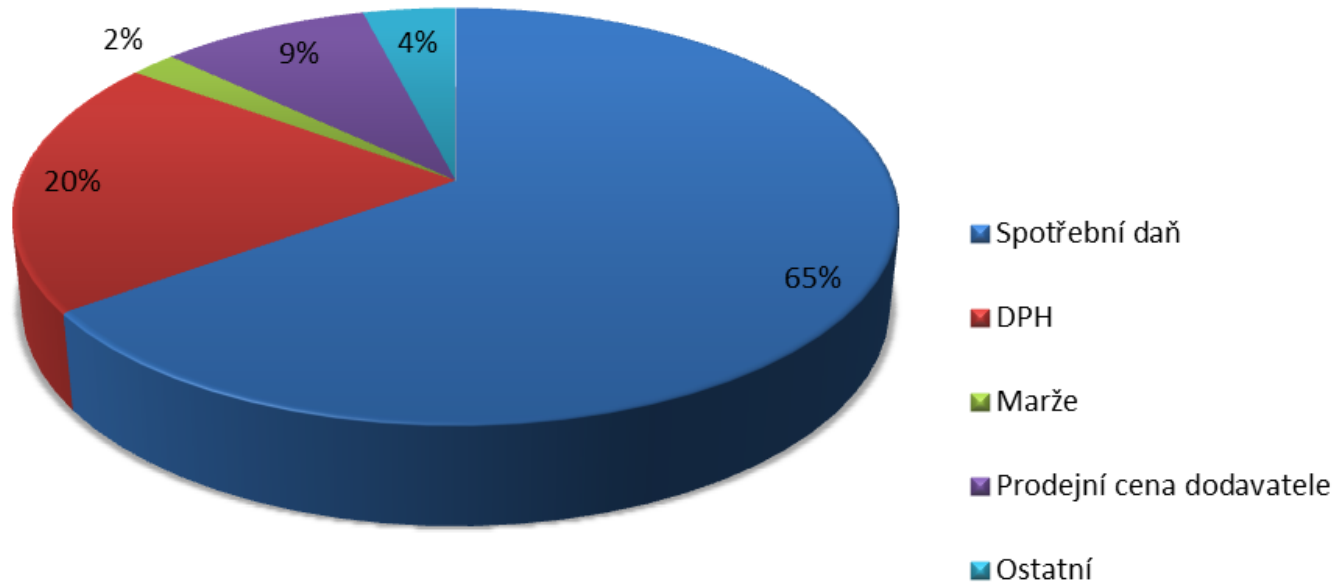

SKUTEČNÁ PLÍCE KUŘÁKA

EKONOMICKÁ NÁROČNOST

Struktura ceny cigaret

GAMBLERSTVÍ (PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ)

- ◉ fáze výher
- ◉ fáze prohrávání
- ◉ fáze ztráty kontroly

LAS VEGES

DĚKUJI ZA POZORNOST